

BİR MUTASAVVIFIN HİCVİYESİ: SÂDİK VİCDÂNÎ VE PARASIZ RİSALESİ

Lokman TAŞKESENLİOĞLU*

Geliş Tarihi: Ocak, 2018

Kabul Tarihi: Mart, 2018

Öz

Sâdık Vıcdânî, özellikle dinî ve tasavvufî camiada tanınan, bu alanda önemli başvuru eserleri kaleme almış önemli simalarından birisidir. Osmanlı Devleti'nin son ve cumhuriyetin ilk yıllarındaki ciddi sosyal çalkantılar içinde çok tartışılan tekke ve tasavvuf kavramlarını, münakaşalara dâhil olmadan topluma sunmuş ve onları aydınlatmaya çalışmıştır. Bunun yanında klasik şiir anlayışını devam ettirmiş, aynı muhteva çerçevesinde divan şiiri nazım şekilleri ile pek çok şiir kaleme almış ve eser neşretmiştir.

Bu çalışmada Sâdık Vıcdânî hakkında genel bilgiler verildikten sonra müseddes nazım şekliyle kaleme alınan Parasız risalesi tetkik edilmiştir. Şiir muhteva, dil ve üslup bakımından incelenmiş, eserin tam metni Latin harflerine aktararak okuyucuya sunulmuştur. Böylece Sâdık Vıcdânî'nin sadece önemli bir tasavvufî şahsiyet değil, aynı zamanda divan şiiri geleneğinin bir uzantısı olarak bu tarzda eserler veren başarılı bir şair olduğu da gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sâdık Vıcdânî, klasik şiir, Parasız, hicviye.

EPIGRAM OF A SUFI: SADIK VİCDANİ AND HIS PARASIZ PAMPHLET

Abstract

Sadık Vıcdani is one of the important figures who is especially well known in religious and sufi circles and who has written important reference texts in these fields. He has presented to the public the concepts of lodge and sufism which were widely discussed during the final period of the Ottoman Empire and the first years of the Republic without being involved in any disputes thereby trying to enlighten them. In addition, he has continued the classical poetry understanding and has written or published many poems and works related with verse style in Ottoman poetry within the framework of the same content.

In this study, general information on Sadık Vıcdani was provided after which the Parasız pamphlet written in the müseddes style was examined. The poem was examined in terms of content, language and style and the full text of the work was transcribed in Latin characters to be presented to the readers. Thus, it was tried to put forth that Sadık Vıcdani is not only an important sufi but also a successful poem who writes works in this style.

Keywords: Sadık Vıcdani, classical poem, Parasız, epigram.

* Dr. Öğr. Ü.; Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, lokmantaskesenlioglu@gmail.com.

Giriş

Daha çok tarikatlar, silsileleri ve şubeleri hakkında dört kitaptan oluşan Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye adlı külliyyatı ile tanınan Sâdık Vicdânî, Osmanlı döneminin tasavvuf yadigârını Cumhuriyet dönemine taşıyan, tarikatla ilgili tartışmaları fazla öne çıkarmadan tasavvuf kültürünü topluma sunan Nurettin Topçu, Fevziye Abdullah Tansel, Tahir Olgun, Kemal Edip Kürkçüoğlu, Mehmet Zeki Pakalın gibi kıymetli şahsiyetlerden biri olarak kabul edilmektedir (Kara, 2015: 110).

Kendisi mutasavvıf bir şahsiyet olarak tanındığı için yoğunlukta olan bu tür eserleri incelemelere tabii tutulmuş (Tezcan, 2015: 877), şair kimliği ikinci planda kalmıştır. Fakat eserleri tetkik edildiğinde dinî ve tasavvufî eserlerinin yanı sıra gazeller, kasideler, tardiyeler, tahmisler, kıtalar, tarihler, müseddesler kaleme aldığı; aruz ölçüsünü başarıyla kullandığı ve genel olarak klasik şiir üslubunu devam ettirdiği görülmektedir.

Sâdık Vicdânî

Bir kısım eserinde ve mektuplarında kendisini Ebu Rıdvan Mustafa Sâdık Vicdânî olarak tanıtan şâir (Vassaf, 2015: 37), 9 Kasım 1866'da (28 Teşrinievvel 1282) Safranbolu'da doğmuştur (Demircioğlu, 1980: 54). Ziraat Bankası Kastamonu Şubesi İdare Meclisi kâtabi Kayıkçızâde Mustafa Sâdık Efendi'nin oğludur (Ceyhan, 2008: 401). 1934'ten sonra da bu nedenle Kayıkçioğlu soyadını almıştır.

Kastamonu Rüştiyesinde iki yıl okuyan Sâdık Vicdânî, henüz okulunu bitirmeden çok küçük yaşta Kastamonu İstînâf Mahkemesinde memur olmuş (Akbayrak, 1982: 237), iki yıl sonra zabıt kâtipliğine yükselmiştir. 1888'de Mektûb-ı Vilâyet kalemi müsevvitliğine atanmış aynı yıl ek olarak Meclîs-i İdâre Vilâyet müdde-i umûmîliğini de üstlenmiştir (Birinci, 2001: 25). Böylece hayatı boyunca devam edecek mektupçuluk memuriyetine başlamıştır.

Kâdiriyye tarikatına mensup bir ailede yetişen Sâdık Vicdânî, çalışma hayatının ilk yıllarında memuriyete devam ederken aynı zamanda bölgenin önemli âlimlerinden, ayrıca sonradan Meclîs-i Mebûsânda ve Büyük Millet Meclisinde milletvekilliği ve reislik yapacak olan Nakşî-Hâlîdî şeyhi Ahmed Mâhir Efendi'ye (Abdülkadiroğlu, 1989: 98) intisap etmiş, ondan dersler almıştır. 1893'te icâzetnâme olarak seyrü sülûkünü tamamlamıştır (Ceyhan, 2008: 401).

1984 yılında mektupçuluk vazifesi ile birlikte Kastamonu Vilâyet Gazetesinin başmuharrirliğini de yürüten Sâdık Vicdânî; Manastır ve Kosova'nın pek çok sancağı da dâhil olmak üzere Bursa, Basra, Trabzon, Ankara, İstanbul ve Aydın'da farklı memuriyetlerde bulunmuştur. Terfiler, tayinler, sürgünler ve ödüllere dolu uzun bir memuriyet hayatından

sonra 1925'te emekli olmuştur (Ceyhan, 2008: 402; Birinci, 2001: 26-27). Ayrıca yine memuriyeti esnasında Kastamonu rüştiyelerinde hüsnuhat ve imla dersleri de vermiş; mektupçuluk, gazetecilik, mutasavvıflık, yazarlık ve şairliğine öğretmenlik deneyimini de eklemiştir. 22 Ekim 1939'da İstanbul'da vefat etmiş ve Merkezefendi Kabristanı'na defnedilmiştir.

Memuriyeti gereği pek çok vilayette görev yaptığı için bu şehirlerdeki yazı hayatını yakından takip edebilmiş, neşriyyât faaliyetlerine dinî, tasavvufî ve ilmî konularda kaleme aldığı manzum ve mensur eserleriyle aktif olarak katılmıştır. Hem nazım hem de nesirde gerek ilmî gerekse edebî eserler kaleme almış, ciddî üslûbunun yanı sıra lâtife ve mizah çevresinde kurduğu metinlerinde de büyük başarı göstermiştir (İnal, 2002: 2006). Başta meşhur eseri *Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye* olmak üzere *Hazret-i Muhammed Aleyhi's-selam Niçin Çok Evlendi?*, *Cuma Namazı*, *Bayram Namazları* ve *Fihrist-i Kur'ân-ı Kerîm* gibi pek çok dinî ve tasavvufî eser kaleme alan Sâdık Vicdânî, şiirlerini ve edebî nesirlerini *Berk-ı Fezâ*, *Nağamât-ı Vicdâniyye* ve *Perîşan* gibi eserlerinde toplamıştır. Özellikle *Perîşan*, yayımlandığı dönemde büyük takdir kazanmış, hatta Muallim Nâci,

Sâdık mı olmaz kendine bir şâir-i mâhir demek

Vicdânî-i hoş-meşrebin âsârı cem'iyetlidir

Mecmû'a-i âsârını bir kerre tedkîk eyleyin

İsmi "Perîşan"dır fakat efkârı cem'iyetlidir.

kıt'asını söylemiş, Vicdânî'nin şairliğinin çok başarılı olduğunu vurgulamıştır (İnal, 2002: 2005-2006). *Parasız* da Sâdık Vicdânî'nin bir nazire olarak tertip ettiği şiir türündeki eserlerinden biridir.

Parasız Risalesi

1921'de (r. 1337/ h. 1340) Matbaa-i Âmire'de basılan eser müseddes nazım şekliyle neşredilen bir nazîredir. Ön ve arka kapak dâhil 8 sayfadan oluşan eserin *İfâde-i Nâzım* bölümünde şâir, bu risâleyi eski jandarma kumandanlarından Âgâh Paşa'nın kaleme aldığı bir manzumeye nazire olarak yazdığını belirtmiştir. Taramalara rağmen bahsi geçen şiire ulaşamamış, bu nedenle şekil olarak aynı özelliklere sahip olduğu ifade edilen manzumenin konusu tespit edilememiştir.

Müseddes nazım şeklinin bütün özelliklerini gösteren şiirde kafiye düzeni de bu şekilde oluşturulmuştur. İlk bentte altı mısra birbiri ile kafiyeli, diğerlerinde beş mısra kendi arasında son mısra ise ilk bentle kafiyelidir. Aruzun fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün kalıbı ile yazılan

şiiirde tam ve zengin kafiyenin yanında ahenk unsurunu destekleyecek rediflere yer verilmiştir. Bu yönüyle manzumenin şekil bakımından klasik şiiir geleneğinin bir ürünü olduğu söylenebilir.

Şiiirin orijinal tarafı konusu ve ironik yaklaşımıdır. Altışar mısralık 12 bentten ve toplam 72 mısradan oluşan eserin tamamında devrin zihniyetinde paraya verilen değerin her şeyin üstüne çıktığından, hiçbir şeyin para kadar itibar görmediğinden şikâyet edilmiş, halkın parasızlık nedeni ile çektiği sıkıntılar dile getirilmiştir. Mutasavvıf kimliği ile bilinen bir şairin toplumsal bir hicviye kaleme alması, bunun yanında eserin dilindeki kara mizah unsuru bu küçük manzumeyi değerli bir edebiyat ürünü kılmıştır.

5-6 Ocak 1911 (r. 23-24 Kanun-ı Evvel 1326)'de Bursa'da kaleme alındığı belirtilen şiiirin ilk bölümünde şâir, söze “Şimdi gökden yağmıyordu menn ü selvâ parasız” diyerek başlamış; Kur'ân'da Bakara, A'râf ve Tâhâ Surelerinde belirtilen, klasik şiiirin de önemli mazmunlarından biri olan Hz. Musa'nın ashâbının yani İsrailoğullarının Tih çölünde zor duruma düşmeleri üzerine Allah'ın onlara “menn ü selvâ” yani kudret helvası ve bildircin eti lütfetmesini hatırlatmıştır. Fakat insanlar hâlâ bu şekilde beklese de artık Allah'ın inayeti mucizevî olarak sunulmamaktadır. Para öyle kıymet kazanmıştır ki dostlar arasında bile parasız selâm verilmemektedir. Şair, bu zamanı yılın en uzun gecesine benzetmiş, dünyanın bir türlü bitmeyen bir karanlık içinde bulunduğundan yakınmıştır. İkinci bentte ise yokluğun âlem üzerine çöktüğünü herkesin hâlinin perişan bir vaziyette olduğunu, kimsenin malı mülkünün bile para etmediği söylenmiştir. Önceki bentte ifade edilen karanlık gecenin ise ümitlere gebe olduğunu fakat kısır olduğundan bu ümitleri doğurmayacağını belirtmiştir. Şair kullandığı benzetme unsurlarını kurduğu tezatla da başarılı bir şekilde süslemiştir.

Devam eden bentlerde ise parasızlığı müzmin bir hastalığa benzetmiştir. Bu hastalığın öyle bir mikrobu vardır ki derinin altına işleyen herhangi bir aşı dahi hastalığa çare olmamaktadır. Şair, eğer bu derdin çaresi bulunmazsa, yani edilen dualar Mevla'ya yükselmezse bütün dul ve yetimlerin kış dünü donmasının kaçınılmaz olduğunu ifade etmiştir.

Bu durumun sebebi ise tamamen isrâfâttır. Sonu pişmanlık olan bu saçma müsriflik elde avuçta ne var ne yok bitirmiştir. Esas tedbir iktisat içinde yaşanan bir hayattır. Zira bu çağda bütün istekleri yerine getiren, sevenlerin kalbinde sevda ateşi yandıran sadece paradır. Paranın bir önceki bentle birlikte hem gerçek hem de mecazi olarak insana ateş sunmasını şair, bu şekilde tevriyeli olarak ifade etmiştir.

Beşinci bentte orijinal bir şekilde sarf, nahv, i'rab, sîga, i'lal, idgâm, suğrâ ve kübrâ gibi dil bilimi kavramları çevresinde kurulan bir anlam mevcuttur. Bu kavramlar diğer bentlerde olduğu gibi birden fazla anlama gelecek şekilde kullanıldığı ve şairin hem edebî hem de dil ile

ilgili maharetini göstermek istediği düşünülebilir. “İlm-i sarfı bilmemek” ifadesi hem nakit idaresinin doğru yapılmasına hem de kelime bilgisine işaret etmektedir. Aynı şekilde kelimenin sonundaki harf ve hareke değişikliği bilgisi olan i’rab “Nahvî yoksa müflisin i’râb kabûl itmez demek” mısrasında açıklamak anlamında kullanılmıştır. Feleğin kıt kanaat geçinen maaş sahiplerini sigâya yani kipe çekimleyip şekilden şekle sokması ifadesi ise orijinal ve şiirsel bir tespittir.

Parasızlığa ne fal kitabından ne de kimyâ ilminden bir teselli doğmaktadır. Eski ilimlere göre kimyâ ilmi bir iksir ile maddeleri altına dönüştürme gücüne sahiptir. Divan şiirde kullanılan bir mazmun olan kimyâ, aslında mümkün olmayan bir ilimdir. Şair de parasızlığın çaresini mevcut olmayan bir iksirden bekleyerek yine ironi yapmış ve çaresizliğini belirtmiştir.

Şâir babalar, oğullar, kardeşler ve akrabalar arasında bile paranın hâkim ve etkili güç olmasından şikâyet etmektedir. Âşıkların kalbinde süveydâ ateşi yakan para yine sevda meydanında nağmeler söyleyen bir sevgili, cömertlikler saçan bir hükümdardır. Hatta âdet olarak omuzlara alınıp mezara götürülen mevtâ bile parasız götürülmemektedir. Burada yine şair kinayeli bir anlam ilişkisi kurarak haysiyet omuzlarının ölen insanlığı dahi taşıyamadığına da işaret etmektedir.

Bununla birlikte mahkeme ve adalet işlerini bile paranın yürüttüğünden şikâyet ederek ahlaki çöküntünün geldiği raddeyi gösteren şâir, “Mümkün olmaz parasız fasl-ı de’âvî-i ibâd / Olsa da çokdan beri iftâ vü fetvâ parasız” sözleriyle çoktan beri hakkıyla yürüyen fetva işlerinin bu zamanda parasız mümkün olmadığı belirtmiştir. Her diyar ve beldede paranın en büyük âlim ve fâkih olarak görülmesi; parasızlığın cihandaki en büyük dert, her insanın canını yakan en büyük keder, bütün toplumu dehşete düşüren bir belâ olması yine şairin dile getirdiği şikâyetleridir.

Onuncu bentte ise toplum gözünden yapılan bir değerlendirmeye işaret edilmiş, “Altını kırtâsa tebdîl etdi ebnâ-yı zamân” ifadesi ile altın ve gümüş para yerine kâğıt para kullanılmaya başlanması sonucu toplumun paraya olan güveninin sarsılması neticesinde devletin büyük zarara uğraması hatırlatılmıştır.

Sâdık Vicdânî’nin parasızlığın en acı sonucu olan açlığı ele aldığı on birinci bentte taşlama unsurlarını kara mizahla birleştirerek müthiş bir hiciv örneği sunulmaktadır. Aç insanlara hitap ettiği bu bölümde “Seyre dal, çengâl-i kasâba asılmış etleri / Def-i cu’un çâresi ancak odur şimdengeri / İktifâ et şemme-i yekbâr ile dühn-teri” ifadeleri ile açlığın çaresinin şimdiden sonra kasapta asılı etlerin taze yağlarını koklamakla yetinmek olduğunu söylemektedir. Fakirin tek taâmının da zeytin olabileceğini, bütün yoksulların rüyalarında bile

altın ve gümüşü görmemeleri gerektiğini çünkü rüya tabirinin bile parasız yapılmadığını en ironik şekilde ifade etmektedir.

Son bentte klasik şiir anlayışının gereği olarak “Vıcdânî” adını kullanan şair, ironik yaklaşımını devam ettirmiş bütün maaş ehlinin parasız olduğunu, hepsinin baştan ayağı hem parasızlığın verdiği güvensizlik ve korkudan hem de kış günü kendilerini ısıtacak yakacağı olamamasından titreme içinde olduğunu söylemektedir. Bu yürek parçalayan hali “Pey vuran yok çıksa da bâzâra minderle farâş / İtmemek kâbil midir şu hâlete karşı telâş” diyerek özetleyen şâir, şiiri memuriyet hayatında kendisinin de ara sıra yaşadığı parasızlığa karşı “Koyma yâr Rab! Kimseyi dünyâda aslâ parasız” diye Allah’a dua ederek bitirmiştir.

Dilinin ne çok ağır ne de sade olduğu söylenebilir. Para etmemek, yüzüsu dökmek gibi deyimlerle süslenen şiirin dilinin toplumsal temalı bir hicviyeye göre ağır olduğu düşünülse de eserin, mektupçuluk vazifesini yürüten ve memuriyet dilini çok iyi bilen bir mutasavvıfın kaleminden çıktığı unutulmamalıdır.

İronik yaklaşımı, eserin arka kapağında da görülmektedir. Risalenin fiyatı belirtilirken dahi “Parasız’dır ismi amma hiç verilmez parasız, Bahası 100 paradır.” denilerek eserin genel yaklaşımı okuyucuya yine hatırlatılmıştır. Kapağın alt kısmında ise yayın evinde daha sonra çıkacak bir esere dair bilgi verilmiştir.

Metin

Parasız

Nâzımı

Sâdık Vıcdânî

Nâşiri

Ömer Âkif

Matbaa-i Âmire’de basılmıştır.

1340 / 1337

Her Hakkı Mahfûzdur

Müseddes

1

Şimdi gökden yağmıyor da menn ü selvâ parasız
 Kimse vermez kimseye dest-i tevellâ parasız
 Olsa da yek-digere karşı temennâ parasız
 Uğramaz semt-i hayâle mâlihülyâ parasız
 Çok uzunmuş geçmiyor şebhâ-yı yeldâ parasız
 Zannedersen kaldı dünyâ, ehl-i dünyâ parasız

2

Yüklenir bilmem kime vizr ü vebâli âlemin
 Para etmez elindeki mâl u menâli âlemin
 Parasızlıktan müvellid her melâli âlemin
 Parasızlıkla dige-gûn oldu hâli âlemin
 Leyle-i hublâ-i ümmîd ü hayâli âlemin
 Pek kırsırdır eylemez tevlîd-i dünyâ parasız

3

Öyle müzmin şekle girmiştir ki bu dâu'n-nukûd
 Ölmüyormuş mikrobu telkîh ile taht'el-culûd
 Şâyet olmazsa şifâ âsârı az, çok rû-nümûd
 Der ki Mevlâ'ya yükselmezse esvât-ı dürûd
 Kış günü ehl-i maâşâta muhakkaktır cümûd
 Çünkü kalmıştır erâmille yetâmâ parasız

4

Eski sarfiyyâtımız hep bezr ü isrâfât imiş
 Hep o evsâf-ı civânmerdânemiz tâmât imiş
 Bezr ü isrâfin sonu eyvâh imiş, heyhât imiş
 Üss-i tedbîr maîşet-i iktisâdiyât imiş
 Yer yüzünde para hakkâ kâfil-i hâcât imiş
 Kalb-i âşıkda bile yanmaz süveydâ parasız

5

Açdı bâb-ı ihtiyâcı ilm-i sarfı bilmemek
 Varta-i iflâsa düşdük bâydan mihrâba dek
 Nahvî yoksa müflisin i'râb kabûl itmez dimek
 Çekdi erbâb-ı maâşî sîgâya kambur felek
 Sen de geç i'lâlden, idgâmdan geçme emek
 Şimdi mollam geçmiyor suğrâ ve kübrâ parasız

6

Doğmuyor mihr-i tesellâ matla'-i âmâldan
 Gelmiyor iksîr-i kimyâ nokta-i cemmâldan
 Çıkmıyor ümmîde uygun şey kitâb-ı fâldan
 Ders-i ibret almağa tâlib isen hemhâldan
 Ab-ı rû dökme efendi defter-i bakkâldan
 Kâbil olmaz bir zamân 'anhâ vü minhâ parasız

7

Paradır hâkim übüvvetde, bünüvvetde bile
 Paradır nâfiz karâbetde uhuvvetde bile
 Paradır elhân-sebrâ sahn-ı mahabbetde bile
 Paradır fermân-revâ bezl-i mürüvvetde bile
 İtbâ'-i mesnûn iken, düş-ı hamîyyetde bile
 Gitmez oldu makbere tabut-ı mevtâ parasız

8

Para yoksa yok dimekdir kimsede nâd u zevâd
 Paradır dünyâda her şeye medâr-ı istinâd
 Çok mudur dinse ona: aslû'l-i'mâd adl ü dâd
 Paradır akdâ'l-kudât her diyâr ve her bilâd
 Mümkün olmaz parasız fasl-ı de'âvî-i ibâd
 Olsa da çokdan beri iftâ vü fetvâ parasız

9

Parasızlıkmış cihânda derd-i serdin a'zamı
 Parasızlıkmış yakan her cem ü ferd-i âdemi
 Parasızlıkmış yıkan gülşen-sarây-ı âlemi

Parasızlıkmış bütün îlâd iden hemm ü gamı
Başladı pek dehşet-âver parasızlık mâtemi
Para itmiş şimdi elfâz-ı tesellâ parasız

10

Nerde bilmem kâğıdı altun yapan simyâgerân
Oldular da cümlesi birden bire gözden nihân
Altunı kırtâsa tebdîl etdi ebnâ-yı zamân
Sırr-ı fi-asra karşı toplanub biz de hemân
Diz çöküb tilmîz olurduk, el öperdik ân be ân
Çıksa bir er eylese talîm-i simyâ parasız

11

Seyre dal, çengâl-i kasâba asılmış etleri
Def-i cu'un çâresi ancak odur şimdengeri
İktifâ et şemme-i yekbâr ile dühn-teri
Dâne-i zeytûn imiş cu'ân-ı fakrın dilberi
Görme rüyâda bile simm ü zer hoş manzarı
Çünkü kimse etmiyor tabîr-i rüyâ parasız

12

Parasızdır şimdi Vicdânî bütün ehl-i maâş
Kaplamışdır hepsini sertâbpâ bir irtîâş
İtmemek kâbil midir şu hâlete karşı telâş
Pey vuran yok çıksa da bâzâra minderle farâş
Va'de-i imhâl ehl-i sevk ise pek dilhırâş
Koyma yâr Rab! Kimseyi dünyâda aslâ parasız

Âmin

Bursa 23/24 Kanun-ı Evvel 1326

İfâde-i Nâzım

Eski jandarma kumandanlarından Âgah Paşa merhum otuz bu kadar sene evvel bu vezn ve kafiyede bir manzume yazmışdır. Merhum, zamanımızın parasızlığını idrak itmiş olsa idi; herhalde bir “parasız” divanı vücuda getirirdi.

“Parasız”dır ismi amma hiç verilmez parasız

Bahası 100 paradır.

Merkez tevzî:

Bahçekapısında “Cermanya” hânının birinci katta

Merci’-i mesâlih

idâre hânesidir. Bâyezidde dâire-i mâliye karşısında Hattât Mahmûd Şevki Efendinin yazıhânesinde bulunur.

Merci’-i mesâlih idarehanesi şimdiye kadar neşr olunan “tefâilnâme”lerin en mükemmeli, en sadesi, en sahîh’ül-müfâdı olmak üzere

“Ahsenü’l-Fâl”

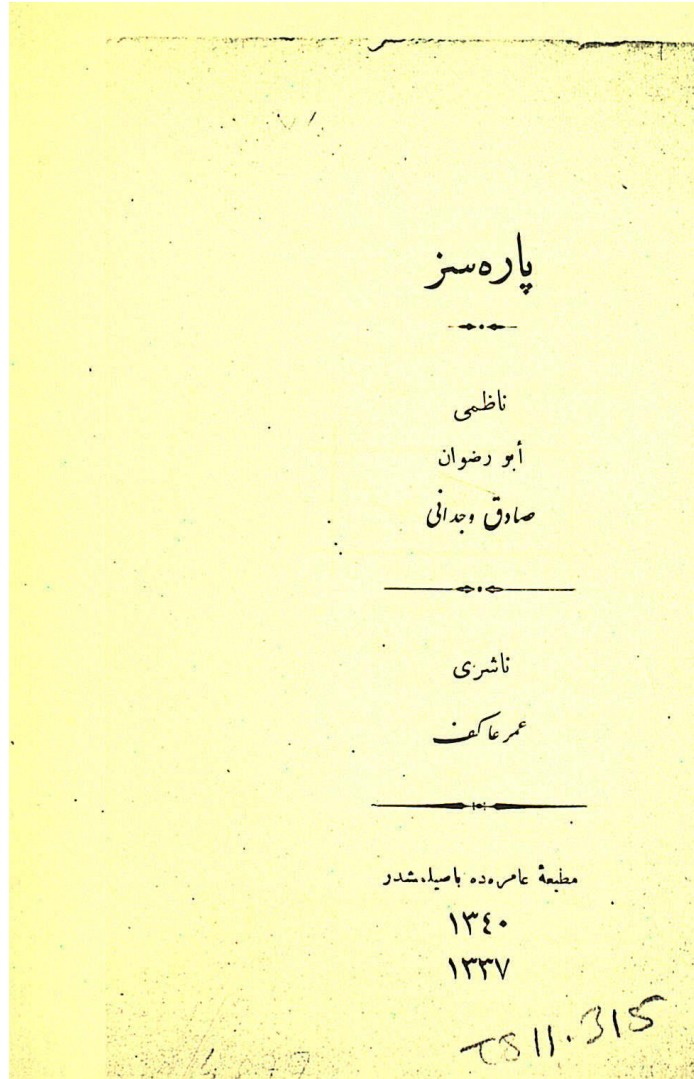
unvânıyla bir risâle tab’ etdirmektedir. Risâle-i mezkûre (eş-Şeyh Za’ferânü’l-Âsâ’)nın tertîb-kerdesidir.

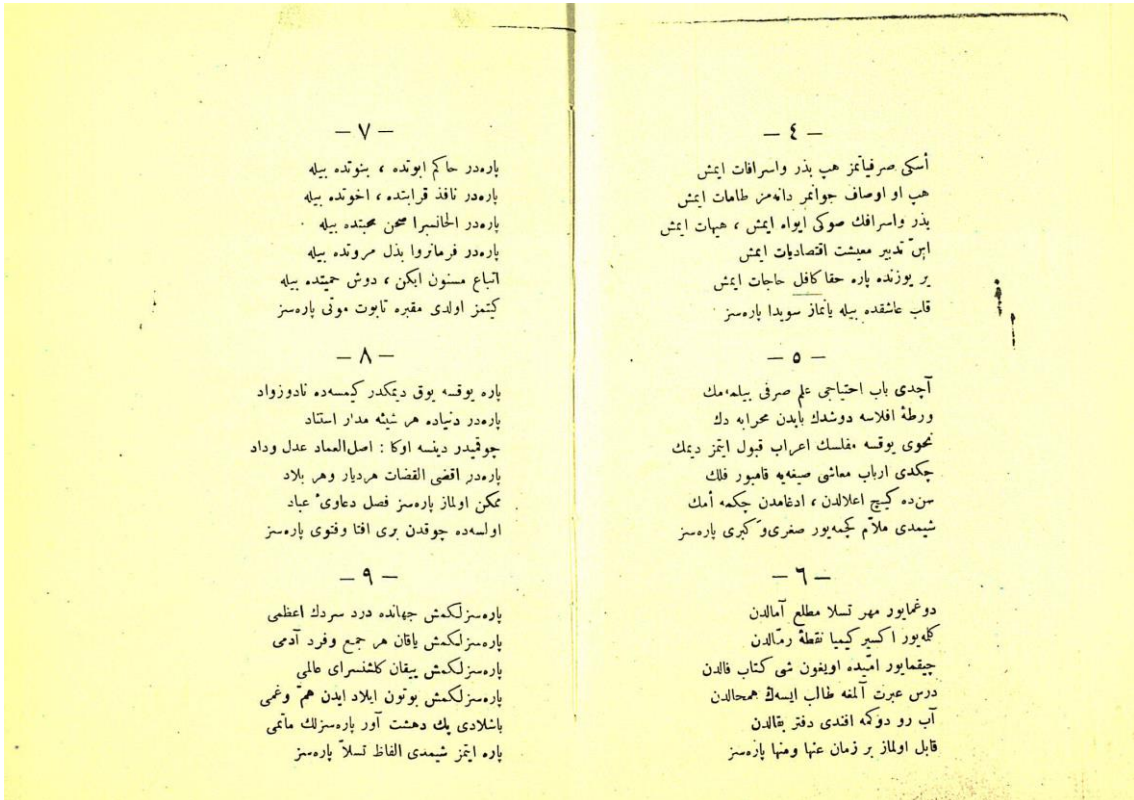
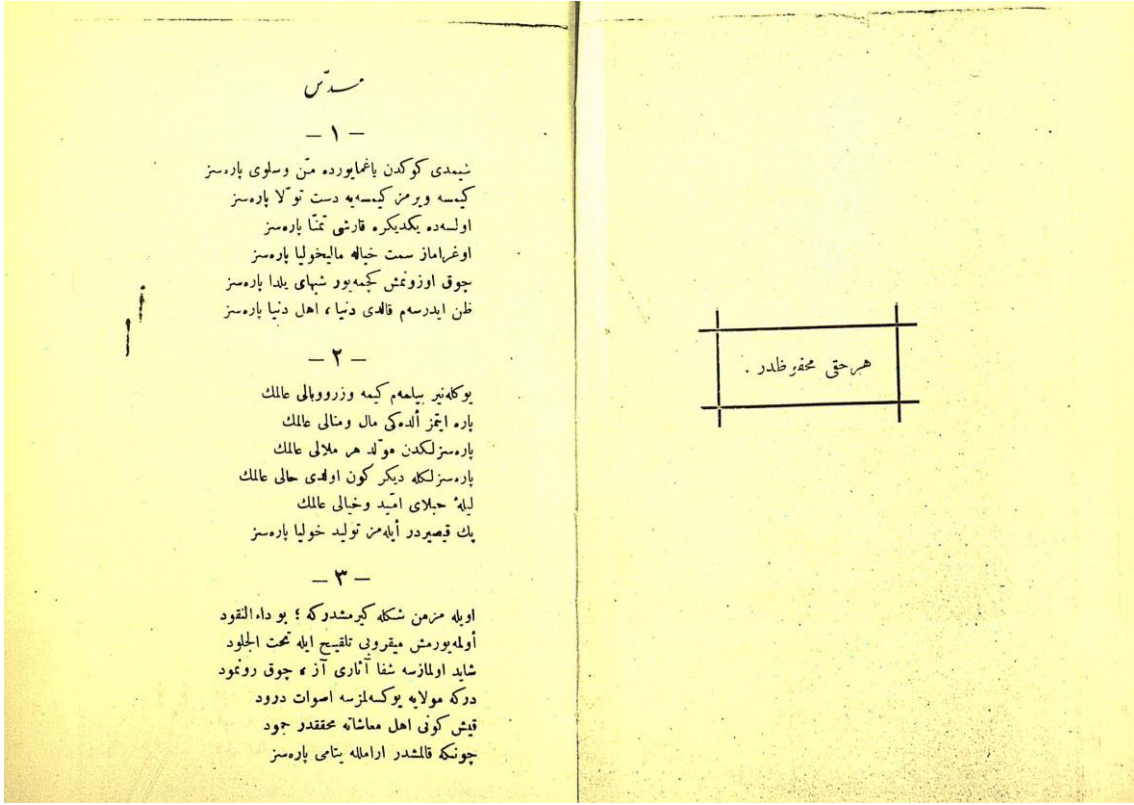
Sonuç

Sâdık Vicdânî, son dönem Türk tasavvuf kültürünün önemli şahsiyetlerinden biri olmakla beraber aynı zamanda klasik Türk edebiyatı geleneği çerçevesinde divan şiirinin şekil ve muhteva hazinesinden beslenen önemli bir şairdir. Daha çok dinî ve tasavvufî eserleri ile bilinse de mizahî unsurlarla süslü zengin üslûbuyla kaleme aldığı gazelleri, kasideleri, tardiyeleri, tahmisleri, kıt’aları, tarihleri ve müseddesleri mevcuttur. Bu eserlerinde hem dinî hem de toplumsal konulara etkili bir şekilde değinmiştir.

Çalışmaya konu olan Parasız adlı risâlesi, şairin şiir anlayışını tamamen yansıttığı bir eseridir. Müseddes nazım şekli ile kaleme aldığı bu manzumesi hicviye niteliği taşıyan bir nazire olmakla birlikte dili ve konuyu ele alışındaki zengin altyapısı ile oldukça dikkat çekicidir. Bu çalışmada Sâdık Vicdânî’nin hayatı ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilmiş; metin muhteva, şekil, dil ve üslûp bakımından tetkik edilmiş, Latin harflerine aktarılmış ve tıpkıbasımı okuyucuya sunulmuştur.

Tıpkıbasım

Kaynaklar

- ABDÜLKADİROĞLU, A. (1989). Ahmed Mâhir Efendi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 2, İstanbul.
- AKBAYRAK, N. (1982). Kayıkçıoğlu, Sâdık Vicedânî. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C 5, İstanbul.
- BİRİNCİ, A. (2001). *Tarihin Gölgesinde Meşâhir-i Meçhûleden Birkaç Zat*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- CEYHAN, S. (2008). Sâdık Vicedânî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 35, İstanbul.
- DEMİRCİOĞLU, A. (1980). *100 Yıllık Kastamonu Basınında Kim Kimdir*. Kastamonu: Doğrusöz Matbaası.
- Hüseyin Vassaf. (2015) *Sefîne-i Evliyâ*. (haz. Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz). C 4, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- İNAL, İ. M. K. (2003). *Son Asır Türk Şâirleri*. (haz. İbrahim Baştuğ). C 4, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- KARA, M. (2015). Cumhuriyet Türkiye'sinde Tarikatlar. *Türkiye'de Tarikatlar Tarih ve Kültür*. (ed. Semih Ceyhan). İstanbul: İSAM Yayınları.
- Sâdık Vicedânî, (1337). *Parasız*. Matbaa-i Âmire.
- TEZCAN, T. (2015). Sâdık Vicedânî ve Dînî Eserleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 877- 895.